

FAKULTA FILOZOFICKÁ
ZÁPADOČESKÉ
UNIVERZITY
V PLZNI

Katedra antropologie

PROTOKOL O HODNOCENÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE posudek oponenta

Práci předložil(a) student(ka): Jakub Novotný

Název práce: Rekonstrukce míry zátěže ve vztahu k předpokládanému statusu bojovníků u souboru z Teplé – analýza úponových změn na kostře

Oponoval (u externích oponentů uveďte též adresu a funkci ve firmě): Patrik Galeta

1. CÍL PRÁCE (uveďte, do jaké míry byl naplněn):

Cíle práce byly splněny. Jakub vyšel z modelu chování středověkého bojovníka, modeloval, které skupiny svalů jsou nadměrně používány, vybral jejich úponová místa na kostře a po skórování srovnal jejich vývin u souboru jedinců z Teplé a jedinců ze kontrolního souboru.

2. OBSAHOVÉ ZPRACOVÁNÍ (náročnost, tvůrčí přístup, proporcionalita teoretické a vlastní práce, vhodnost příloh apod.):

Práce má očekávanou strukturu, žádná kapitola není nedotažená, teoretická i praktická část jsou vyvážené. Nadstandardní úroveň vnímám u kapitol s historickým kontextem (3 STŘEDOEVROPSKÉ KLÁŠTERY VE STŘEDOVĚKU, 4 KLÁŠTER TEPLÁ 12. AŽ 15. STOLETÍ).

3. FORMÁLNÍ ÚPRAVA (jazykový projev, správnost citace a odkazů na literaturu, grafická úprava, přehlednost členění kapitol, kvalita tabulek, grafů a příloh apod.):

Formální úprava je velmi dobrá. Jazyk je plynulý a čtivý a to jak v historických kapitolách tak v částech formální analýzy a výsledků. Překlepů jsem objevil minimum (např. Závěř, aktivity s k v angličtině). Tabulky jsou přehledné a jejich standardní formátování pomohlo pochopit obsah. U tabulek v literatuře se většinou používá vodorovná čára nad tabulkou, kterou Jakub často vynechává. V Tabulce 3 mi pro pochopení koeficientu kappa chyběl počet hodnocených úponových míst. Název Tabulky 5: Souhrnná tabulka výsledků je natolik univerzální, až je málo informativní.

Většina grafů jsou boxploty se stejným formátováním, ale jsou v pořádku. Snad bych u prvního z řady boxplotů vysvětlil, že vodorovná čára v krabici je medián a tečka průměr. Nerozumím Grafu 1, který je boxplotem, tj. měl by popisovat rozdělení hodnot proměnné. Grafu 1 ale znázorňuje hodnotu koeficientu kappa a její 95% interval spolehlivosti u každé kostry, tj. nikoliv rozdělení více hodnot. V tomto případě se používají obvykle svorky. Graf navíc dubluje informaci z tabulky, která je hned nad ní a buď graf nebo tabulka jsou nadbytečné.

Do práce bych doplnil lepší schéma areálu kláštera v Teplé, může to zlepšit pochopení textu.

Citace jsou fajn, jsou reprezentativní, formátovány standardně. Několik překlepů kvalitu nesnižuje.

Členění kapitol bych doporučil zjednodušit. Kapitola Materiál je až devátá v pořadí, úvodní kapitoly bych nečlenil tak horlivě a sesadil je do méně logických celků. Název kapitoly 7 Svaly bych zobecnil, protože mi nedává smysl, aby následující kapitola Vazy byla její podkapitolou 7.1, měla by být spíše kapitolou 8 a to by ještě více zkomplikovalo členění úvodních kapitol. Metodologické kapitoly 10–13 bych seskupil do jedné kapitoly Metody.

V Přílohách oceňuji, že Jakub publikoval původní data a je tak možné jeho postupy ověřit.

4. STRUČNÝ KOMENTÁŘ HODNOTITELE (celkový dojem z diplomové práce, silné a slabé stránky,

originalita myšlenek apod.):

Práce na mě působila velmi dobře, vyváženě, logicky, netriviálně a pečlivě. Subjektivně se domnívám, že za textem je silná role školitelky, ale tím nechci snižovat práci Jakuba; naslouchat a pochopit je důležité.

V práci jsem ocenil historickou část. Měl jsem příležitost se problematice obrany středověkých klášterů a přítomnosti bojovnické skupiny v klášteře Teplá věnovat a přesto byl pro mě text úvodních kapitol s historickým kontextem přínosný. To je silná stránka práce.

Z bioarcheologické části jsem měl spíše dobrý pocit. Sběr a vyhodnocení dat bylo zaměřené, vedené teoretickým modelem. Ke zvážení je zvýraznit spojitost bioarcheologického modelu, metod a výsledků. V modelu jsou definovány svaly zatížené při manipulaci se zbraní, nošení zbroje a jízdy na koni. V Metodách je pak popsáno skórování úponů ve skupinách G1–4. Pokud jsem ji nepřehlédl, v práci chybí jasná tabulka, ve které jsou tři sledované typy zatížení spojeny se skupinami svalů a s úponovými místy na kostech podle Villoteho metodiky. Z výsledků nebo Příloh lze sice dohledat, která úponová místa byla hodnocena např. u manipulace se zbraní, ale jedna přehledná tabulka by orientaci pomohla. Přiznám se, že z textu Metod jsem neodhadnul, že Výsledky budou začínat srovnáním celkové zátěže (všech úponů) a úponů na páteři. Očekával jsem spíše srovnání vývoje úponů podle třech vybraných typů zátěže (manipulace se zbraní, nošení zbroje a jízda na koni). Hodnocení celkové zátěže a páteře sice dává logiku, ale mohla být ospravedlněna v Metodách.

Jako problém, který se podle mého názoru nepodařilo úplně dobře vyřešit, bylo zatížení jedinců „nebojovníků“, kteří měli být biomechanickou kontrolou pro skupinu potencionálních bojovníků z Teplé. Jak Jakub sám připouští a popisuje, i jedinci srovnávacího souboru byli vystaveni zátěži, která byla dokonce zřejmě imitací zátěže bojovníků. Např. asymetrické zatížení dominantní horní končetiny při používání meče se může na kostře projevit stejně jako dlouhodobá práce s kladivem v kovárně. Domnívám se, že zatížení jedinců srovnávacího souboru měla být věnována stejná pozornost jako bojovníkům, pak by výsledky mohly být více informativní. Druhou srovnávací skupinou snad mohl být i soubor žen.

Větší prostor v diskusi bych věnoval vcelku vysoké variabilitě jedinců Teplé. Průměrné skóre zátěže se u nich pohybuje na celé škále od 0 do 2 a nezdá se, že by jedinci tvořili homogenní soubor, který se po biomechanické stránce choval obdobně. Zajímavým pozorováním je pak převažující pravostranná dominance horní končetiny u souboru z Teplé ve srovnání se spíše levostrannou dominancí u srovnávacího souboru. Tento aspekt Jakub příliš nediskutuje, resp. v příslušné kapitole problém povrchně vysvětluje jako rozdílné aktivity bez snahy o hlubší pochopení možná klíčového rozdílu mezi soubory.

Statistické hodnocení dat není příliš náročné (opakují se tři typy základních testů), ale považuji si, že text výsledků je napsán velmi pěkně, jasně a formálně správně. Kladu si otázku, do jaké míry je korektní test dobré shody, ve kterém se pracuje s absolutními počty a výsledky mohou být ovlivněny rozdílnou zachovalostí mezi oběma soubory.

5. OTÁZKY A PŘIPOMÍNKY DOPORUČENÉ K BLIŽŠÍMU VYSVĚTLENÍ PŘI OBHAJOBĚ (jedna až tři):

1. V kapitole 6 Rekonstrukce aktivity v bioarcheologii zmiňujete termíny *ethnesis*, *musculoskeletal stress markers*, *markers of occupational stress*. Proč bylo v literatuře zavedeno tolik termínů, jedná se o synonyma nebo jsou mezi nimi rozdíly?

2. Jak si vysvětľujete rozdíly v asymetrickém zatížení horních končetin u souboru z Teplé a u srovnávacího souboru? Zaujala mě vysoká četnost asymetrie ve prospěch levé strany u srovnávacího souboru.

3. Za jakých podmínek by bylo možné požit soubor izolovaných kostí bojovníků z Budče a srovnat jej se souborem artikulovaných koster z Teplé? Je srovnání zcela vyloučeno?

6. NAVRHOVANÁ ZNÁMKA (výborně, velmi dobře, dobře, nedoporučuji k obhajobě):

Text práce na mě působí výborným až velmi dobrým dojmem.

Datum: 9.6.2020

Podpis: Mgr. Patrik Galeta, Ph.D.

Západočeská univerzita v Plzni
Fakulta filozofická
katedra antropologie

